

правил безпеки) лабораторного обладнання та вимірювальних приладів для вимірювання довжини, температури, маси та часу при проведенні спостережень і дослідів.

5) Вибір способу вимірювання: визначення способу вимірювання величин, використання різноманітних одиниць вимірювання, відбір (або конструювання) необхідних вимірювальних приладів.

6) Фіксація результатів дослідження за допомогою різних форм подання інформації: словесного опису, малюнків, схем тощо.

7) Формулювання висновків, заснованих на результатах досліджень.

Висновки. Предмет «Природознавство» має вагомий потенціал для активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на основі спостережень за природою, використання проектної діяльності, дидактичних ігор у відповідності до психологічних особливостей віку. Такий підхід підвищує якість знань, сприяє виробленню базових компетентностей, розвиває пізнавальний інтерес до вивчення природи, активність та самостійність, позитивні якості емоційно-вольової сфери, здатність до наукової творчості, самовираження і спілкування.

Список джерел:

1. Галиева, Е.В. Дидактический потенциал физического образования в пропедевтике

- естественнонаучных знаний у младших школьников: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук: 13.00.02 / Галиева Елена Владимировна; Самарский государственный педагогический ун-т. – Самара, 2004. – 196 с.
2. Природознавство. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 1-4 класи. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою / Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак, Д.Д. Біда. – К.: Освіта, 2011. – С. 188-203.
3. Фізика: Астрономія. 7-12 кл.: Програми для загальноосвіт. навч. закладів. – К.: Перун, 2005. – 80 с.
4. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.lib.zt.ua/Virtual_exhibition_Vladimir_Ivanovich_Vernadsky_1863%20_1945_1.html.
5. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2008-08/08snmstc.pdf.
6. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kpinfo.org/historymain/goldennames/349-schukinagi>.
7. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.inet-knigi.org/index.php?option=com_content&task=view&id=69&Itemid=51
8. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchdpu/pdf/2011_89/wolin.pdf.

ВОРОТНІКОВА І.Г.,

доцент кафедри іноземних мов Донецького юридичного інституту МВС України,
кандидат філологічних наук

УДК 378.035.6

ГРОМАДЯНСЬКО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття присвячена визначенню ролі іноземної мови в системі громадянсько-патріотичного виховання студентів.

Ключові слова: виховання, громадянське виховання, патріотичне виховання, патріотизм, іноземна мова, засоби іноземної мови, засоби іноземної мови.

Стаття посвячена определению роли иностранного языка в системе гражданско-патриотического воспитания студентов.

Ключевые слова: воспитание, гражданское воспитание, патриотическое воспитание, патриотизм, иностранный язык, средства иностранного языка.

The article deals with determination of role of foreign language in the system of civil and patriotic education of students.

Key words: education, civil education, patriotic education, patriotism, foreign language, means of foreign language.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Виховання як невід'ємний елемент навчального процесу в системі сучасної вищої освіти набуває особливого значення й ваги, оскільки сприяє утвердженню в суспільному й особистому житті духовних й морально-етичних загальнолюдських цінностей і культурних засад.

Сучасна освіта і виховання мають стати засобом відродження національної культури,

зупинення соціальної деградації, стимулом пробудження високих моральних якостей – совісті, патріотизму, людяності, почуття громадянської і власної гідності; засобом самоорганізації, особистісної відповідальності молоді, а отже, запорукою громадянського миру і злагоди в суспільстві [6; 1; 4].

Відповідно, мета сучасного освітнього процесу – не тільки сформулювати необхідні

компетенції, надати ґрунтовні знання з різних предметів, а й виховати громадянина, патріота, інтелектуально розвинену, духовно і морально зрілу особистість, готову протистояти викликам глобалізації життя (Див.: [7, 8; 10]).

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми громадянсько-патріотичного виховання належать до пріоритетних напрямів фундаментальних досліджень в історії філософської й педагогічної думки. Проведений аналіз наукових джерел свідчить про те, що в педагогічній науці накопичено значний теоретичний та практичний досвід з проблем виховання громадянських якостей й почуття патріотизму, розробка яких має давню історію. Великий внесок у вирішення багатьох питань виховання у різний час зробили громадські діячі, просвітителі, педагоги, письменники і поети.

Багата науково-просвітницька спадщина свідчить про те, що громадянсько-патріотичне виховання завжди було актуальним для суспільства, оскільки продуковані ним громадянські цінності є одним з підґрунть й важливою запорукою існування і розбудови сильної та міцної держави.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. У багатьох працях з досліджуваної тематики наголошується на тому, що в освітньо-виховному процесі головна функція у громадянсько-патріотичному вихованні відводиться дисциплінам суспільно-політичного блоку. У зв'язку з цим особливий інтерес становить роль засобів іноземної мови у вирішенні виховних завдань.

Основна мета статті (постановка завдання). Отже, метою роботи є визначення ролі й педагогічного потенціалу іноземної мови в системі формування громадянської свідомості та розвитку патріотичних почуттів студентів.

Виклад основного матеріалу. Патріотизм є засадничим поняттям для існування й еволюційного розвитку держави. Проблема виховання патріотизму завжди була і залишається найактуальнішою для педагогічної науки.

Патріотизм (від гр. *patriotes* – батьківщина) у науковій літературі визначається як одне з найглибших і найбільш стійких людських почуттів, як любов до своєї Батьківщини [13, 358; 5, 268], відданість своєму народу, гордість за його здобутки, прагнення захистити його надбання, продовжити примноження його загальнолюдських і національних морально-духовних цінностей.

Як зазначав видатний український педагог В.О. Сухомлинський, патріотизм як одна з яскравих емоційних якостей людини є суспільно-

психологічним і моральним почуттям, яке включає відданість і любов до своєї Батьківщини, до свого народу, здатність до її захисту. Патріотизм як одна з яскравих емоційних якостей людини має моральне значення, оскільки виявляється у її громадянській позиції, у пам'яті й прихильності до традицій своїх батьків [12; 11; 7, 125]. Поняття «громадянськість» і «патріотизм» учений наповнив глибоким моральним смислом, розглядаючи їх у єдності з іншими загальнолюдськими цінностями: національною самосвідомістю, свободою, гідністю особистості.

Уперше поняття «патріот» і «патріотизм» почали вживатися в період Великої французької революції 1789-1794 рр. Патріотами тоді називали себе борці за народну справу, захисники республіки на противагу зрадникам вітчизни. В українській філософській й педагогічній традиції патріотизм органічно пов'язаний з моральними чеснотами, з самовідданим служінням Батьківщині [9, 4]. На виховання патріотизму мають бути спрямовані зусилля всього суспільства, починаючи з мікросвіту родини, оскільки сім'я є найвищою цінністю, яка втілює в собі любов, надійність, досвід поколінь. Окрім того, вагомий внесок у виконання цього ключового завдання повинні робити органи державні влади, заклади освіти, громадські організації.

Розуміння необхідності створення єдиної державної концепції й системи патріотичного виховання викликало до життя цілу низку законодавчих ініціатив. Так, одним із перших законодавчих актів з питань патріотичного виховання став Указ Президента від 27 квітня 1999 року № 456 «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян», на підставі якого для координації дій щодо патріотичного виховання громадян Постановою Кабінету Міністрів України № 1697 від 15 вересня 1999 року було затверджено «Національну програму патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства», одним із головних завдань якої було забезпечення формування та розвитку у молоді загальнолюдських та національних цінностей [8].

Задля збереження стабільності в суспільстві, соціального та економічного розвитку країни, зміцнення її обороноздатності та національної безпеки, інтеграції до європейської спільноти було прийнято нову редакцію Загальнодержавної програми патріотичного виховання дітей та молоді на 2006-2010 роки [2].

Патріотичне виховання дітей та молоді сьогодні є одним із найголовніших пріоритетів гуманітарної політики України, важливою

складовою її національної безпеки [14]. Виховання української молоді в дусі патріотизму держава націлює на формування і розвиток особистості, якій притаманні людська гідність, висока національна самосвідомість, культура міжетнічних відносин, гуманістична мораль, виконання положень національного законодавства, уміння цивілізованим шляхом відстоювати свої права і свободи, сприяючи громадянському миру і злагоді в суспільстві [2].

Утім, патріотизм є таким духовним станом, який формується людиною самостійно в ході певного духовного досвіду. Будь-який тиск ззовні може лише нашкодити цьому досвіду, адже не можна любити за примусом.

У цьому зв'язку дуже влучною, на наш погляд, є думка видатного російського філософа, публіциста й суспільного діяча І.О. Львіна, який вважає, що ніхто не може вказати іншій людині його батьківщину – ні вихователі, ні друзі, ні суспільна думка, ні державна влада. Патріотизм є духовним станом, який може виникнути тільки автономно – в особистому, але справжньому і предметному духовному досвіді. Будь-який припис, що йде ззовні, може перешкодити цьому досвіду або призвести до злочасної симуляції. Не можна любити з примусу або за чужою вказівкою, любов може виникнути тільки «сама», у легкій й природній предметній радості, яка перемагає і зворушує душу [3]. Отже, справжній патріот – це людина, яка любить свою Батьківщину за внутрішнім покликом душі.

Процес формування громадянської свідомості й патріотичних почуттів розпочинається з раннього дитинства – в родині – і триває протягом життя. Позитивний вплив на ступінь соціалізації людини, її небайдужості до суспільних подій, розвитку громадянсько-патріотичних якостей та готовності до їх активного виявлення здійснюють українські освітні заклади всіх рівнів. Педагоги використовують при цьому цілий комплекс виховних заходів, окрема роль серед яких належить засобам іноземної мови. При цьому зміст і завдання практичного заняття чітко визначають вибір конкретних форм іншомовної навчальної діяльності.

Серед виховних завдань, що сприятимуть реалізації головної мети і можуть бути вирішені засобами іноземної мови, пропонуються наступні:

- виховання любові до родини, рідної землі, своєї Батьківщини;
- формування поваги до культурно-історичної спадщини українського народу й толерантного ставлення до інших народів, їх культур і традицій;
- розвиток активної громадянської позиції та патріотичних цінностей особистості;

- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державних символів (герба, прапора, гімну);
- прищеплення поваги до прав і свобод людини й громадянина;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її громадською відповідальністю;
- негативне ставлення та протидія випадкам порушення законів.

Результатом громадянсько-патріотичного виховання має бути сформоване почуття патріотизму, яке означає прояв особистістю загальнолюдських та наступних громадянських цінностей: любові до свого народу, поваги до українських традицій, відчуття своєї належності до України, усвідомлення спільності власної долі з долею Батьківщини [15].

Досягти цього результату допомагає активне використання на занятті поряд із програмним матеріалом різного роду лінгвокраїнознавчого матеріалу, який надає можливість студентам отримати нову цікаву інформацію, заповнює нестачу фонових знань і сприяє пробудженню пізнавальної мотивації, що, безсумнівно, викликає інтерес до предмета, сприяє розвитку творчого начала особистості майбутнього фахівця.

Висновки. Отже, підсумовуючи викладене, зауважимо, що іноземна мова як навчальна дисципліна гуманітарного блоку має поряд з освітнім багатий соціально-педагогічний і виховний потенціал. Розвинена система засобів навчання іноземної мови допомагає досягти багатьох виховних цілей навчального процесу і позитивно вирішити питання розвитку громадянської свідомості, що дозволяє виховати курсанта (студента) як громадянина-патріота, який знає історико-культурні корені свого народу, поважає його духовну спадщину, має почуття власної гідності й гордості за свою Батьківщину, здатний піднімати її авторитет, є толерантно налаштованим до представників інших національностей, проте нетерпимим до будь-яких проявів антигуманізму.

Список джерел:

1. Герасіна, Л.М. Рецензія на монографію Белової Людмили Олександрівни «Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики». – Х.: НУА, 2004. – 264 с. // Український соціум. – 2005. – № 1 (6). – С.138-141.
2. Загальнодержавна програма патріотичного виховання дітей та молоді на 2006-2010 роки. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/sport/.../document?id.
3. Ильин, И.А. О Родине. Что есть патриотизм. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gys-arhipelag.ucoz.ru/publ/ia_ilin_o_rodine_3_chno_est_patriotizm/6-1-0-1558.

4. Карпенко, Т. Патріотизм, як магічна мікстура від усіх проблем. – 6 марта 2007 года. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dialogs.org.ua/print.php?part=issue&m_id=9551].
5. Коваль, Г.В. Система патріотичного виховання в Україні // Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї. – Київ; Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2006. – Вип. 8. – С. 262-270.
6. Основні орієнтири виховання учнів 1-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України (наказ Міністерства освіти і науки України від 17.12.2007 р. № 1133). – Програма. – Київ, 2007.
7. Поляновська, О.Р. Громадянське виховання: погляд на проблему через творчість В.О. Сухомлинського // Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. В.І. Сипченка. – Слов'янськ: Видавничий центр: СДПУ, 2007. – С. 121-126.
8. Про затвердження Національної програми патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства // Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 1999 р. № 1697 Київ.
9. Рашидова, С.С. Проблема патріотизму й патріотичного виховання в історико-педагогічному контексті. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/domtp/2008_2/rashidova.pdf.
10. Саликов, Д.Т. Развитие патриотических ценностей у студентов вуза в процессе профессиональной подготовки: автореф. дисс.... канд. пед. наук: 13.00.08 / Д.Т. Саликов, ГОУ ВПО «Южно-Уральский государственный университет». – Челябинск, 2011. – 23 с.
11. Сипченко, В.І. Громадянське виховання майбутнього вчителя // Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. В.І. Сипченка. – Слов'янськ: Видавничий центр: СДПУ, 2007. – С. 11-15.
12. Сухомлинський, В.О. Народження громадянина // Сухомлинський В.О. Вибрані твори. – В 5-ти т. – Т. 3. – К.: Радянська школа, 1977. – 670 с.
13. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. – 5-е изд. – М.: Политиздат, 1987. – С. 358.
14. Чупрій, Л.В. Патріотичне виховання в Україні: стан і перспективи. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sd.net.ua/2009/11/05/patrotichne_vikhovannja_v_ukran_ctan_perspektivi.html.
15. Яременко, Н., Устич, Ю. Методичні рекомендації щодо організації патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://teacher.at.ua/publ/metodichni_rekomendaciji/40-1-0-6813.

КОРНЕСВА О.Л.,

завідувач ДНЗ № 31 «Мир» м. Костянтинівки,
кандидат педагогічних наук

ХАРТМАН О.Ю.,

доцент кафедри практичної психології
Інституту психології і педагогіки НПУ

імені М.П. Драгоманова, кандидат психологічних наук

УДК 373.2.011.3-051-055.52

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА В ДНЗ З ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛІВ І БАТЬКІВ

У статті розглядаються теоретичні та методичні аспекти організації експериментальної діяльності дошкільного навчального закладу з проблеми підвищення ефективності взаємодії педагогічного колективу з батьками дошкільників. Визначено основні орієнтири об'єднання батьків та вихователів. Висвітлені деякі форми сумісної діяльності, які були апробовані та засвідчили свою ефективність.

Ключові слова: взаємодія, батьки, вихователі, експериментальна діяльність, батьківська відповідальність.

В статье рассматриваются теоретические и методические аспекты организации экспериментальной деятельности дошкольного образовательного учреждения по проблеме повышения эффективности взаимодействия педагогического коллектива и родителей дошкольников. Определены основные ориентиры объединения родителей и воспитателей. Описаны некоторые формы совместной деятельности, которые были апробированы и показали свою эффективность.

Ключевые слова: взаимодействие, родители, воспитатели, экспериментальная деятельность, родительская ответственность.

The paper discusses the theoretical and methodological aspects of the organization of the experimental activities in the preschool educational institution on the issue of improving the efficiency of interaction of the staff and parents of preschoolers. We define the basic guidelines association of parents and caregivers. A description of some form of joint activities that have been tested and shown to be effective.

Key words: interaction, parents, educators, experimentation, parental responsibility.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Реалізація ідей компетентнісного підходу на різних ланках сучасної освіти потребує експериментальної розбудови теоретичних,